

- N.B. :**
1. Question 1,2,3 are compulsory.
  2. Answer any two questions from the rest.
  3. Figures to the right indicate full marks.
  4. Draw neat diagram and maps wherever possible.

Q.1. A. Mark and name the following on the outline map of the World. (5)

1. An area occupied by pastoral society.
2. A country characterised by multi-lingualism
3. A region characterised by extreme cold climate
4. A country having the largest population
5. An area in India occupied by tribals.

B. Define the following terms. (5)

1. Communication
2. Outmigration
3. Complementarity
4. Determinism
5. Village

Q.2 Write Short note on ANY TWO. (10)

- i. Importance of communication
- ii. Age composition
- iii. Characteristics of rural settlement
- iv. Compact settlement
- v. Burgers's concentric model of urban structure.

Q.3 Give Reasons for ANY TWO. (10)

- i. Urban settlements can be classified on the basis of their functions
- ii. Water transport is the cheapest.
- iii. Man-environment relationship is changing.
- iv. Rapid urban growth is very recent.
- v. Wet point settlements in found in Rajasthan

Q.4 Examine the situation under which human society became stable

Q.5 Define rural settlement. Describe various patterns of rural settlement

Q.6 Explain the bases of spatial interaction

Q.7 Explain the various religious group of the world.

Q.8 What are the factors affecting density of population ?

*****

- सूचना : १. प्र. क्र. १, २ व ३ आवश्यक सोडवा.
२. उर्वरितपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
३. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४. आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.

प्र. १ अ. जगाच्या नकाशा आराखड्यात खालील घटक दाखवा व नावे लिहा. (५)

१. पशुपालक समाजाने व्यापलेला प्रदेश
२. बहुभाषिय देश
३. अतिशय थंड हवामान असणारा प्रदेश
४. सर्वाधिक लोकसंख्या असणारा देश
५. भारतातील आदिवासी व्याप्त प्रदेश

ब. खालील सजांच्या व्याख्या द्या. (५)

१. दळणवळण
२. बर्हिगमन
३. पूरकता
४. निसर्गवाद
५. ग्राम

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१. दळणवळणाचे महत्त्व
२. वयोरचना
३. ग्रामीण वस्त्यांची वैशिष्ट्ये
४. दाट वस्ती
५. बर्गेसचा नागरी संरचनेचा समकेंद्रिय वर्तुळ सिध्दांत

प्र. ३ कारणे द्या. (कोणतेही दोन)

१. नागरी वस्त्या त्यांच्या कार्याच्या आधारावर वर्गीकृत केल्या जाऊ शकतात
२. जलवाहतूक स्वस्त असते
३. मानव-पर्यावरण संबंध बदलत आहेत
४. अलीकडील काळात नगरांची वाढ जलद होत आहे
५. राजस्थानमध्ये आद्र स्थान वस्ती आढळते

प्र. ४ मानवी समाज स्थिर होण्यामागच्या परिस्थितीचे परिक्षण करा.

-
- प्र.५ ग्रामीण वस्तीची व्याख्या दया. ग्रामीण वस्तीचे विविध आकृतीबंध वर्णन करा. (१०)
- प्र.६ क्षेत्रिय सहसंबंधाचे पायाभूत घटक स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.७ जगातील विविध धार्मिक घटक स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.८ लोकसंख्येच्या घनतेवर परिणाम करणारे घटक सांगा. (१०)

*****